

Pagrindiniai klausimai:

■ **Koks yra tarptautiškumo švietime turinys?**

■ **Kaip mokyklos supranta tarptautiškumo didinimą įgyvendindamos kvalifikacijos tobulinimo užsienyje projektus?**

■ **Kaip vertinamas mokytojų, tobulinusių kvalifikaciją užsienyje, darbo poveikis ugdymo kokybės kaitai?**

■ **Koks mokyklų vadovų požiūris į tarptautiškumo didinimą mokyklos valdymo kontekste?**

MOKYKLOS TARPTAUTIŠKUMO STIPRINIMAS, ĮGYVENDINANT MOKYTOJŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO UŽSIENYJE PROJEKTUS

Tarptautiškumas yra svarbus švietimo ateičiai požiūriu, nes tarpkultūrinė kompetencija yra reikšminga konkurencingo XXI a. piliečio kompetencijų dalis. Tarptautiškumo dėmuo ugdyme, padedant mokiniams įgyti tarpkultūrinę kompetenciją, šiandien yra stiprintina mokyklos veiklos dalis, už kurios kokybę atsakingi tiek mokyklos vadovai, tiek mokytojai, galintys rodyti pavyzdį savo mokiniams.

Tarptautiškas mokytojas yra tas, kuris skatina mokinius ieškoti kultūriškai skirtingų elementų sąsajų, ugdo vaikų poreikį domėtis kitų kultūrų žmonėmis ir pažinti juos, suvokti ir vertinti savo kultūrinę tapatybę.

Mokytojų tarpkultūrinės kompetencijos ugdymo gebėjimams įgyti ar stiprinti reikalingi ne tik tradiciniai profesinio tobulinimosi renginiai, bet ir tokie kaip kvalifikacijos tobulinimas dalyvaujant mobilumo vizituose, teikiantys galimybę ne teoriškai, o tiesiogiai pažinti kitas šalis, jų kultūras, bendravimo tradicijas.

Galimybę plėtoti dalykų ir tarpkultūrinę kompetencijas kitose šalyse siūlo ERASMUS+ programos KA1 veiksmo (asmenų mobilumo mokymosi tikslais) mokyklos mokytojų komandos kvalifikacijos tobulinimo projektai. Jų metu mokytojai gali ne individualiai, bet kartu išgyventi ir apmąstyti įvairias mokymosi patirtis įvairiose kultūrinėse aplinkose, orientuojantis į vizitų rezultatų aktualumą bendram mokyklos ugdymo proceso tobulinimui ir siekiant geresnių mokinių mokymosi pasiekimų ir pažangos.

2015 m. atlikto nacionalinio tyrimo „ERASMUS+ programos KA1 veiksmo (asmenų mobilumo mokymosi tikslais) poveikis ir rezultatų tvarumas Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose“ rezultatai atskleidžia, kad mokyklos tarptautiškumo stiprinimas yra veiksmingesnis, kai organizuojamas ne individualus, bet mokytojų komandos kvalifikacijos tobulinimas, o kvalifikacijos kėlimo turinys susiejamas su mokyklos strateginio vystymo siekais.

Projektus įgyvendinusiose mokyklose tiek užsienyje kvalifikaciją tobulinę mokytojai, tiek mobilumo vizituose nedalyvavę jų kolegos tarptautiškumo pokyčius pirmiausia pastebi mokyklos kultūros srityje: pedagogų bendruomenėje daugėja atvirumo, tolerancijos, yra dažniau susimąstoma ir diskutuojama apie mokyklos tarptautiškumo stiprinimą, mokinių tarpkultūrinės kompetencijos ugdymą ne tik popamokinėje veikloje, bet ir dalykų pamokų metu, keičiant bendravimo ir bendradarbiavimo nuostatas.

ERASMUS+ programos KA1 projektų mobilumo vizitų nulemtus pokyčius, kaip mokyklos tarptautiškumo stiprinimo rezultatą, pastebi ir mokiniai. Jie teigia, kad kvalifikacijos tobulinimo renginiuose užsienyje dalyvavusių mokytojų veikla darosi įdomesnė.

Po mobilumo vizitų mokytojų pamokose dažniau taikomos išmaniosios technologijos, naudojama mokymo medžiaga užsienio kalba. Mokiniams svarbu, kad mokytojai pateikia informacijos apie kitas šalis ir kultūras, remdamiesi asmenine patirtimi, pritaiko užsienyje įgytas mokymosi organizavimo praktikas. Tokia mokinių nuomonė ne tik atskleidžia mokytojo kvalifikacijos tobulinimo užsienyje naudą pamokos kokybei, bet ir parodo mokyklų tarptautiškumo stiprinimo prioritetinę kryptį.

Dalyvavimas tarptautiniuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, institucinis tarptautiškumo stiprinimas, mokyklų vadovų nuomone, yra svarbus mokyklos konkurencingumui. Tarptautinių projektų inicijavimas yra reikšmingas mokyklai konkuruojant švietimo paslaugų rinkoje, jis veikia ir kaip mokyklos strateginio valdymo instrumentas, padedantis jos vadovui lengviau inicijuoti ir valdyti pokyčius.

PEDAGOGŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO UŽSIENYJE PROJEKTAI – MOKYTOJŲ TARPKULTŪRINEI KOMPETENCIJAI PLĖTOTI

Tarptautiškumas yra svarbus švietimui ateičiai, nes tarpkultūrinė kompetencija yra reikšminga konkurencingo XXI a. piliečio kompetencijų dalis (Banks, 2001). Crossley ir Watson (2006) skiria šias švietimo tarptautiškumo stiprinimo tikslus: 1) geresnis savo švietimo sistemos supratimas; 2) geresnis kitų kultūrų ir jų švietimo sistemų pažinimas; 3) įvairių švietimo sistemų panašumų ir skirtubių nustatymas kaip būdas geriau suprasti bendras problemas ir prisidėti prie savo švietimo sistemos ir politikos tobulinimo; 4) geresnis kitų kultūrų ir požiūrių supratimas, plėtojant tarptautinės erdvės pažinimą ir tarptautinį bendradarbiavimą.

Norint, kad mokyklose tarpkultūrinės kompetencijos ugdymas būtų sėkmingas, svarbu suprasti, kad būtent mokytojai yra tie asmenys, nuo kurių priklauso, kokį socialinį ir moralinį tarptautiškumo modelį susikuria mokiniai. Pažinti kitas šalis, jų papročius ir kultūrą, suvokti savo ir kitų bendrumą ir savitumą mokinius gali paskatinti tik mokytojas, turintis išplėtotą tarpkultūrinę kompetenciją. Pagal Savu (2014), tarptautiškas mokytojas yra tas, kuris skatina mokinius ieškoti kultūriškai skirtingų elementų sąsajų, ugdo mokinių poreikį domėtis kitų kultūrų žmonėmis ir pažinti juos, suvokiant ir vertinant savo kultūrinę tapatybę. Banks (2001) požiūriu, mokytojams, kuriems reikia, kad jų mokiniai norėtų būti išmintingi, reaguojantys ir rūpestingi piliečiai daugiakultūroje visuomenėje, pirmiausia patiems būtina suvokti arba kryptingai plėtoti savo kultūrinę, nacionalinę ir globalią tapatybę ir gerai mokėti bent vieną užsienio kalbą.

Apskritai **mokytojo tarpkultūrinė kompetencija gali būti apibūdinama kaip tolerantiškas požiūris į kitas kultūras savo tapatybės kontekste, dalykinės komunikacijos nevaržantis užsienio kalbos mokėjimas, bendradarbia-**

vimas su užsienio partneriais tarptautiškumo aspektus integruojant į dalyko ugdymo turinį ir gyvenimą mokykloje. Mokytojo tarptautiškumas turi būti nuolat stiprinamas, jam dalyvaujant tam skirtuose renginiuose, t. y. integruotas į profesinio tobulinimosi sistemą.

Stiprinant mokyklos tarptautiškumą ir plėtojant mokytojo tarpkultūrinę kompetenciją reikia turėti galvoje, kad vis dažniau mokytojų profesinis tobulinimasis traktuojamas kaip integralus patirtinis mokymosi procesas, kuriuo pabrėžiamas ne tiek pedagogo profesinės kvalifikacijos augimas, kiek socialinės aplinkos, kurioje mokiniai mokomi ir mokosi, pažinimas ir integravimas į profesinę veiklą (Oliveira-Formosinho, 2009). Pasak Postholm (2012), pažangų profesinį tobulinimąsi pirmiausia sudaro savaiminės mokytojo mokymosi patirtys, sąmoningos ir suplanuotos veiklos, kuriomis tiesiogiai ar netiesiogiai siekiama padėti gerinti mokinių mokymosi pasiekimus ne akademinė žinių srityje. Tad kvalifikacija pirmiausia keliama mokytojams sistemingai atliekant savo profesinės praktikos refleksiją, kolegialiai stebint ir aptariant kitų mokytojų veiklas, o ne įgyjant patirties tradiciniuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, kuriuose vyrauja formalus žinių perteikimas.

Tokią kvalifikacijos tobulinimo galimybę siūlo ERASMUS+ programos KA1 veiksmo (asmenų mobilumo mokymosi tikslais) pedagogų kvalifikacijos tobulinimo užsienyje projektai, kuriems keliamas strateginis tikslas – mokyklos tarptautiškumo stiprinimas. Programos rengėjai tikisi, kad mokyklos mokytojų komanda, vykdamą į dalykinius ir bendros tematikos, pavyzdžiui, mokinių pilietiškumo ugdymo, kvalifikacijos tobulinimo, renginius, įgis kompetencijų, kurios svarbios mokyklos tarptautiškumui stiprinti.

Tikėtini pedagogų, dalyvaujančių ERASMUS+ programos mobilumo vizituose, kvalifikacijos tobulinimo rezultatai¹

- aukštesnė kompetencija, susijusi su profesinės veiklos profiliu
- geresnis įvairių šalių švietimo, mokymo praktikos, politikos sistemų supratimas
- geresnis gebėjimas skatinti pokyčius, siekiant modernizuoti ir atverti švietimo organizacijas tarptautinei besimokančiųjų bendruomenei
- geresnė darbo su mokiniais kokybė
- geresnis socialinės, kalbų ir kultūrų įvairovės supratimas ir gebėjimas tinkamai į ją atsižvelgti
- geresnis gebėjimas atsižvelgti į palankių sąlygų neturinčių besimokančių asmenų poreikius
- didesnė parama besimokančių asmenų mobilumo veiklai ir jos skatinimas
- didesnės profesinio tobulėjimo ir karjeros raidos galimybės
- geresnės užsienio kalbų žinios
- didesnė motyvacija ir pasitenkinimas kasdieniame darbe

Siekiant atskleisti, kaip Lietuvoje yra vykdomi „ERASMUS+ programos KA1 veiksmo projektai, kaip stiprinamas šalies mokyklų tarptautiškumas, 2015 m. Švietimo mainų paramos fondo užsakymu atliktas tyrimas „ERASMUS+ programos KA1 veiksmo (asmenų mobilumo mokymosi tikslais) poveikis ir rezultatų tvarumas Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose“. Tyrimo metu analizuota 31 ERASMUS+ KA1 veiksmo 2014–2015 m. finansavimą gavusių mokyklų ir jų konsorcių paraiška, apklausoje raštu dalyvavo 218 mobilumo vizituose dalyvavusių ir 282 projektuose nedalyvavę mokytojai iš finansavimą projektams gavusių mokyklų, ap-

klausti 549 aukštesniųjų klasių mokiniai, kurių mokytojai pagal KA1 veiksmą buvo išvykę tobulinti kvalifikacijos užsienyje. Taip pat tyrimo metu organizuotos mokytojų, dalyvavusių mobilumo vizituose, ir mokyklų, įgyvendinančių kvalifikacijos tobulinimo užsienyje projektus, vadovų sutelktosios diskusijos grupės, kuriose dalyvavo 38 respondentai (24 mokytojai ir 14 mokyklų vadovų). Tyrimu siekta nustatyti įgyvendinamų projektų ir mokyklos strateginio valdymo dermę, stiprinant mokyklos tarptautiškumą, atkleisti mokyklos bendruomenės narių požiūrį į mokytojų kvalifikacijos tobulinimą užsienyje, jo naudą mokytojų tarpkultūrinės kompetencijos tobulinimui.

¹ ERASMUS+ programos vadovas. Vilnius: Švietimo mainų paramos fondas, 2015.

TARPTAUTIŠKUMO UŽTIKRINIMAS MOKYKLŲ VEIKLOJE: MOKYTOJŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO UŽSIENYJE PROJEKTŲ PARAIŠKŲ ANALIZĖS REZULTATAI

Analizuojant mokyklų paraiškas dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo užsienyje projektuose aiškintasi, kaip mokyklos supranta tarptautiškumą savo veiklos kontekste ir kokiomis

priemonėmis ketina užtikrinti mokytojų profesinio tobulinimosi užsienyje rezultatų tvarumą.

- **1 grupė** (8 paraiškos iš 31 analizuoto atvejo): mokyklos, kurios turi aiškią strateginę savo ugdymo kryptį. ERASMUS+ mobilumą jos laiko priemone, padedančia įgyvendinti mokyklos strategiją (pavyzdžiui, darbą su itin gabiais vaikais, unikalios ugdymo strategijos taikymą ir pan.).
- **2 grupė** (19 paraiškų iš 31 analizuoto atvejo): mokyklos, kurios ieško savo strateginės krypties, stiprina įvairias mokytojų kompetencijas. Dalis šių mokyklų ERASMUS+ mobilumo veikloms kelia labai aiškius tikslus ir nusistato konkrečius prioritetus, tikėdamosi, kad reikiamų kompetencijų (pavyzdžiui, IKT taikymo, menų, matematikos ar pan. mokymo) plėtojimas padės sustiprinti ugdymo kryptį, kuri suteiks mokyklai strateginio išskirtinumo. Kita dalis šios grupės mokyklų savitumo ieško numatydamos per mobilumo veiklas plėtoti gana platų kompetencijų spektrą – jos paraiškose išvardija daug kompetencijų. Abiem atvejais šios grupės mokykloms ERASMUS+ mobilumas – tai bandymas rasti savo išskirtinumą, naudojantis tarptautiškumo stiprinimo galimybėmis.
- **3 grupė** (4 paraiškos iš 31 analizuoto atvejo): mokyklos, kurios žengia pirmuosius žingsnius atskleidžiant ir pažįstant savo ir kitų galimybes tarptautinėje erdvėje.

Kaip mokyklos, įgyvendinančios ERASMUS+ KA1 veiksmo projektus, traktuoja tarptautiškumą ir europinę plėtrą savo veikloje, rodo toliau pateiktos apibendrintos kategorijos, iliustruojamos mokyklų paraiškų tekstų ištraukomis (kalba šiek tiek taisyta).

Mokytojo tarpkultūrinės kompetencijos plėtotė. Mokytojas, gerai besiorientuojantis nuolat kintančioje visuomenėje, suprantantis politinius, ekonominius ir socialinius pokyčius, suvokiantis valstybės švietimo politiką, matantis europinį ir pasaulinį jos kontekstą, suvokiantis savo kultūrinę, nacionalinę ir globalią tapatybę, laikomas svarbia ugdymo kokybės tobulinimo sąlyga: *Mokykloje turi dirbti atviras kaitai ir naujovėms mokytojas, pasirengęs tarptautiniam bendradarbiavimui ir gebas europinę patirtį įgyvendinti mokinių ugdyme.*

Europinių švietimo sistemų patirties pažinimas ir perkėlimas. Šiuo atveju europinė plėtra mokyklų suprantama kaip kitų šalių vertingos patirties pažinimas. Grindžiant projektą nurodomas poreikis nustatyti įvairių šalių švietimo sistemų panašumus ir skirtynes, pažinti kitas kultūras ir jų švietimo sistemas.

Partnerystės su užsienio mokyklomis plėtojimas. Europinė plėtra suprantama kaip naujų ryšių su užsienio partneriais užmezgimas, esamų partnerystės stiprinimas, įsitraukimas į naujus projektus, kitų bendrų veiklų vykdymas. Dalyvauti tarptautiniuose projektuose skatinami ir dar nedalyvavę tarptautinėse veiklose mokytojai. Mokyklos, didindamos savo tarptautiškumą, ketina: *burtis į europinius tinklus, stiprinti kontaktus tarp šalių ir mokyklų; numato tęsti veiklas su užsienio partneriais, vykdyti naujus projektus, mainų programas, įgalinti pedagogus inicijuoti naujas tarpkultūrinės veiklas.*

Organizacijos atsivėrimas. Šiuo atveju tarptautiškumas suprantamas kaip mokyklos augimas, siekiant aukštesnių Europos švietimo kokybės reikalavimų. Tarptautiškumas mokyklų yra suprantamas kaip atvirumas aukštesnės kokybės reikalavimams per kitų kultūrų požiūrių, tarptautinio, tarpkultūrinio ar globalaus aspekto integravimą į institucijos

misiją, bendruosius organizacijos tikslus, ugdymo procesus: *mokykla privalo būti atvira pokyčiams, susipažinusi su geriausiais tarptautinės praktikos pavyzdžiais, bendradarbiaujanti su kitomis Europos mokyklomis, kad aktyviai dalyvautų bendroje europinėse veiklose, gebėtų ugdyti savo darbuotojų ir besimokančiųjų, kaip Europos piliečių, tapatybę; reikia modernizuoti mokyklą, kad ji taptų europietiškesnė, besimokančia organizacija.*

Esamos strateginės krypties plėtojimas. Šiuo atveju tarptautiškumo plėtojimas suprantamas kaip galimybė stiprinti jau esamą mokinių poreikių tenkinimo ir ugdymo kryptį (pavyzdžiui, itin gabių ar negalią turinčių mokinių). Tokioje mokyklose mobilumo veiklos orientuojamos į konkrečių kompetencijų, reikalingų esamai ugdymo strategijai, plėtojimą: *integruoti tarptautinio bakalaureato pagrindinio ugdymo elementus į pagrindinio ugdymo dalykų programas.*

Pagal paraiškų turinį galima spręsti, kad mokyklos mano, jog ERASMUS+ programos KA1 veiksmo projektų rezultatų tvarumą gali užtikrinti:

- **projekto dalyvių įtaka formuojant švietimo politiką:** *parengtos rekomendacijos ir (arba) metodikos galės būti taikomos dalyvaujant diskusijose dėl švietimo sistemos modernizavimo ir netradicinio ugdymo skatinimo; rasime naujų ryšių siūlydami prioritetines švietimo sistemos veiklas ne tik rajono įstaigoms, bet ir mieste, ir respublikoje;*
- **ugdymo politikos mokykloje įgyvendinimą reglamentuojančių dokumentų** (dalyko mokymo metodikų, rekomendacijų, ugdymo planų, mokyklos strategijos) **rengimas:** *mokymuose dalyvavęs personalas po kvalifikacijos kėlimo mokymų parengs metodikas ir (arba) rekomendacijas ugdymo procesui tobulinti. Pasiteisinusios adaptuotos ugdymo strategijos, naujai atrastos ugdymo galimybės bus įtrauktos į ugdymo planus ir taikomos praktikoje; Visa mobilumo projektų metu įgyta patirtis <...> bus įtraukta į kitų metų strateginį planą vystyti toliau;*
- **kursų poveikio mokiniams ir mokytojams vertinimas:** *po kursų pedagogės stebės, kokią įtaką naujieji ugdymo būdai daro vaikams; Mokyklos veiklos kokybės įsivertini-*

mo grupė nustatys ir išmatuos kokybinius ir kiekybinius ugdymo pokyčius; Mokykla atliks kompetencijų tobulinimo tyrimą, skirtą vertinti kursų poveikį ir numatyti tolesnes mokyklos veiklos kryptis;

- **projektinių veiklų tęstinumas dalyvaujant kituose tarptautiniuose projektuose:** geriau mokėdami kalbą mokiniai ir mokytojai galės aktyviau dalyvauti tarptautiniuose projektuose, konkursuose ir diskusijose, ieškoti naujų veiklos sričių; Šis projektas atvers mūsų organizacijai naujus kelius, suteiks galimybę bendrauti ir bendradarbiauti ne tik su vietinėmis, bet ir su tarptautinėmis ugdymo organizacijomis, tai paskatins kitus mokytojus inicijuoti naujus projektus;
- **naujų darbo grupių steigimas:** projekte dalyvavę darbuotojai bus pakviesti į įvairias jau veikiančias darbo grupes kuriant mokyklos strateginį planą ir organizuojant jo įgyvendinimą; Kursuose dalyvavusios pedagogės sudarys tarptautinio bendradarbiavimo komandą, kuri ieškos būdų plėsti įstaigos europinį dėmenį, inicijuoti naujas veiklas ERASMUS+ plotmėje, įtraukti įstaigos bendruomenę į šias veiklas;
- **patirties sklaida, kolegų konsultavimas:** įgytomis naujomis kompetencijomis projekto dalyviai dalinsis metodinėse ir darbo grupėse; Mokytojai, lankęsi kursuose, ves atviras pamokas, seminarus; dalinsis vertinga patirtimi su kolegomis <...> ir visa mokyklos bendruomene (taip pat tėvais ir mokiniais); Projekto dalyviai, grįžę iš mobilumo vizitų, pristatys savo patirtį įstaigos darbuotojų susirinkimų metu; Projekto dalyviai konsultuos kolegas, kaip

panaudoti projekto medžiagą profesinėje veikloje, ir išmokyti taikyti metodus bent 10 kolegų;

- **savirefleksija ir organizacijos refleksija:** dalyviai kiekvieną išvykos dieną turės reflektuoti pagal parengtą klausymą, turės nurodyti, kokias dienos veiklose matytas priemonės ar metodus pritaikys savo tiesioginiame darbe, kada, kaip ir su kuo įgyvendins. Vizito pabaigoje šie įsipareigojimai bus aptarti kartu su visa dalyvių komanda ir partneriais;
- **pamokos kokybės ir ugdymo aplinkos gerinimas:** praktiškai taikys ugdymo proceso organizavime ir įgyvendinime klasėse arba darbo grupėse; Pagrindinės pedagogų įgytos kompetencijos ir patirtis bus taikomos tiesiogiai kiekvieno dalyvavusio kasdieniame darbe su mokiniais; Bus organizuojamos ugdomosios veiklos netradicinėse erdvėse; Regos vertinimo kabineto įrengimas pagal partnerių centro pavyzdį ir metodines rekomendacijas.

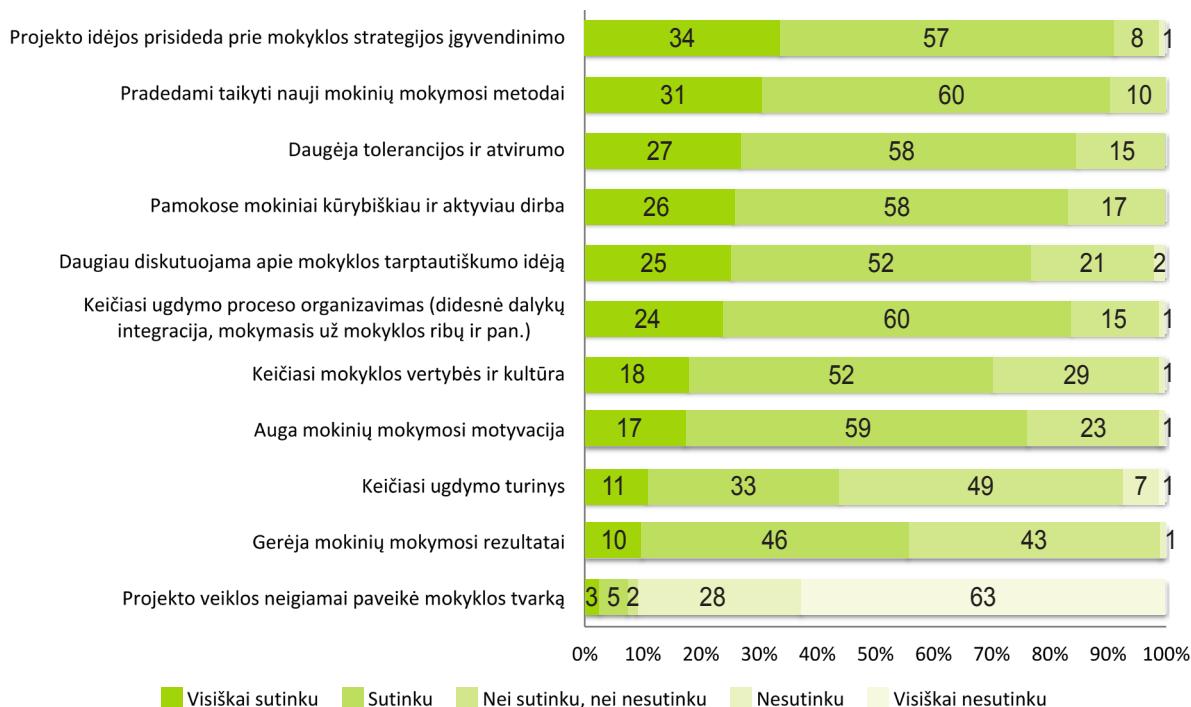
Vertinant paraiškose nurodytų projekto rezultatų užtikrinimo veiklų ir priemonių skaičių, jų kartojimąsi, nustatyta, kad projektų paraiškose akivaizdžiai vyrauja: 1) įgytos patirties sklaida organizuotose grupėse; 2) kvalifikacijos tobulinimo užsienyje metu įgytos patirties integravimas gerinant pamokos kokybę ar keičiant ugdymo aplinkas; 3) mokyklos ugdymo politikos įgyvendinimo dokumentų (metodikų, rekomendacijų, strategijų) rengimas. Realią mokyklos tarptautiškumo stiprinimo padėtį mokytojams tobulinant kvalifikaciją užsienyje atskleidžia mokyklos bendruomenės narių nuomonė apie įgyvendinamo projekto naudą ir kylančius klausimus.

ERASMUS+ KA1 PEDAGOGŲ MOBILUMO VIZITŲ REZULTATŲ POVEIKIS MOKYKLOS KAITAI: MOKYTOJŲ IR MOKINIŲ NUOMONĖ

ERASMUS+ programos KA1 veiksmo mobilumo vizitų poveikis mokyklos strateginei kaitai yra esminis projekto rezultatyvumo klausimas. Apklausų rezultatai patvirtina, kad daug-

ma vizituose dalyvavusių pedagogų ir vadovų (per 90 proc.) projekto įgyvendinimo nulemtus pokyčius daugiau ar mažiau sieja su mokyklos strategijos įgyvendinimu (žr. 1 pav.).

1 pav. ERASMUS+ KA1 pedagogų mobilumo projektų poveikis mokyklai. Vizituose dalyvavusių pedagogų nuomonė (N = 218)

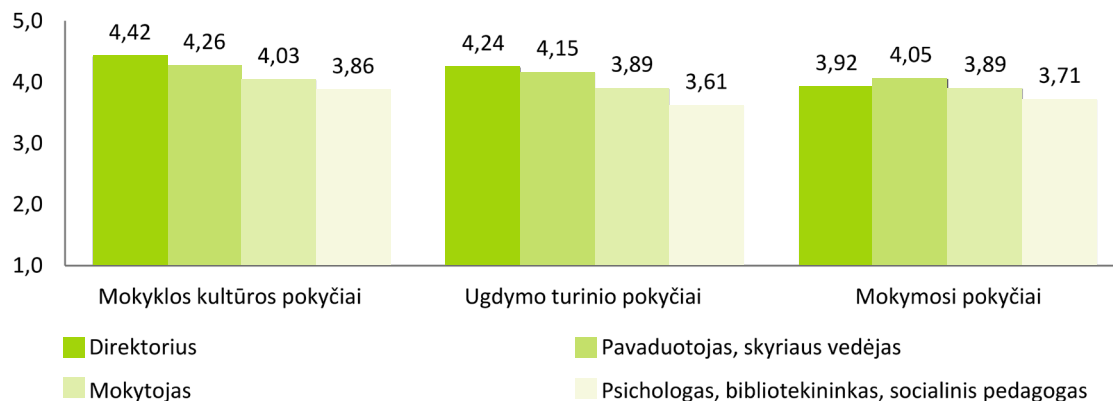

Šaltinis: ERASMUS+ programos KA1 veiksmo (asmenų mobilumo mokymosi tikslais) poveikis ir rezultatų tvarumas Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose. Tyrimo ataskaita. 2015

Apklausos dalyviai dažniausiai pastebi projektų sukeltus mokyklos kultūros, rečiau – ugdymo turinio ir mokymosi aplinkos pokyčius. Čia aukščiausią poziciją pokyčių reitinge užima naujų mokymosi metodų taikymas ir su tuo susijęs mokinių aktyvumo, kūrybingumo pamokoje didinimas. Mažiausiai yra pastebimi ugdymo turinio pokyčiai ir mokinių

mokymosi rezultatų pagerėjimas. Pažymėtina, kad pokyčius mokyklos kultūros, ugdymo turinio srityje geriau vertina projektų mobilumo vizituose dalyvavę mokyklos vadovai. Mokytojai ir mokiniui pagalbą teikiantys specialistai tokių pokyčių įžvelgia mažiau (žr. 2 pav.).

2 pav. ERASMUS+ KA1 pedagogų mobilumo projektų poveikio mokyklai vertinimas pagal darbuotojų pareigas. Vizituose dalyvavusių pedagogų nuomonė (N = 218)

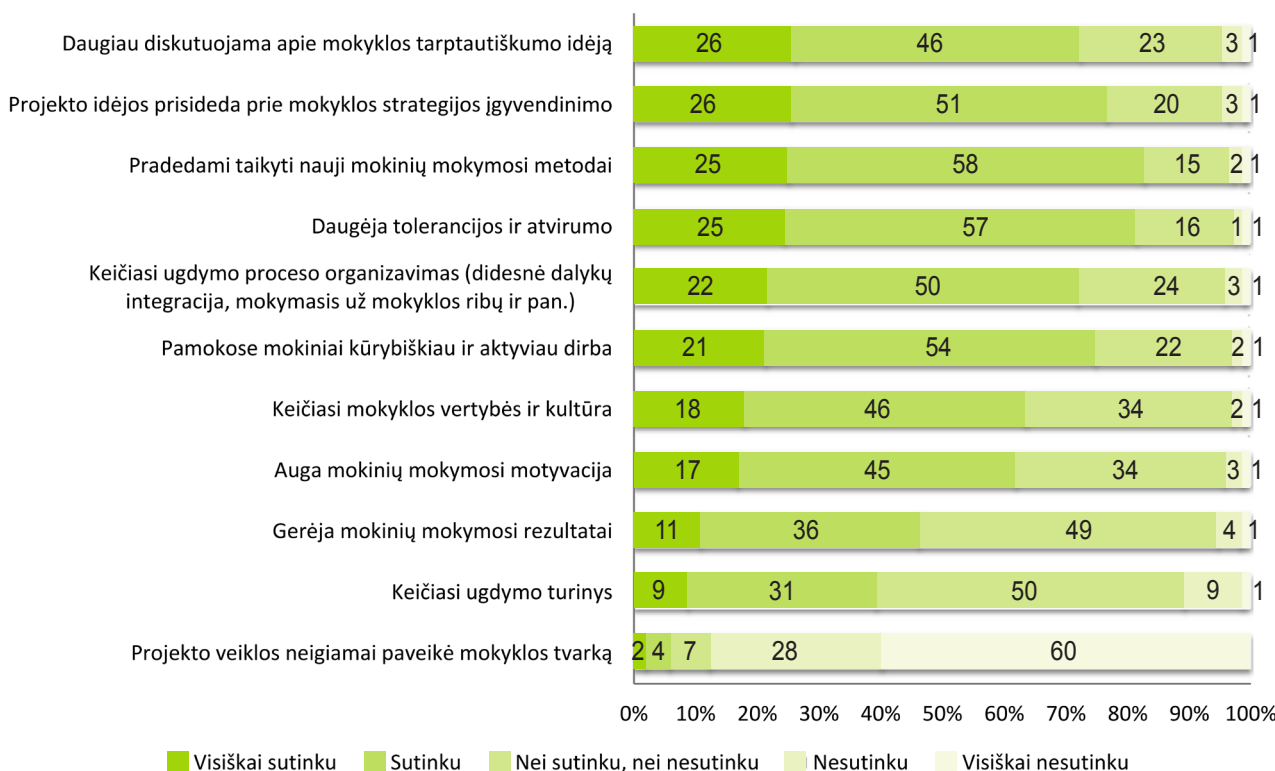

Šaltinis: ERASMUS+ programos KA1 veiksmo (asmenų mobilumo mokymosi tikslais) poveikis ir rezultatų tvarumas Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose. Tyrimo ataskaita. 2015

Tyrimo rezultatai patvirtina, kad ERASMUS+ KA1 projektų mobilumo vizituose nedalyvavę mokytojai pastebi tuos pačius mokyklos tarptautiškumo kaitos procesus kaip ir profesinę kvalifikaciją užsienyje kėlę jų kolegos, tačiau pozityvių

vertinimų yra mažiau (žr. 3 pav.). Pavyzdžiui, kad gerėja mokinių mokymosi rezultatai, *visiškai sutinka* arba *sutinka* 48 proc. nedalyvavusių mobilumo vizituose ir 56 proc. užsienyje kvalifikaciją tobulinusių respondentų.

3 pav. ERASMUS+ KA1 pedagogų mobilumo vizitų poveikis mokyklai. Vizituose nedalyvavusių pedagogų nuomonė (N = 282)

Šaltinis: ERASMUS+ programos KA1 veiksmo (asmenų mobilumo mokymosi tikslais) poveikis ir rezultatų tvarumas Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose. Tyrimo ataskaita. 2015

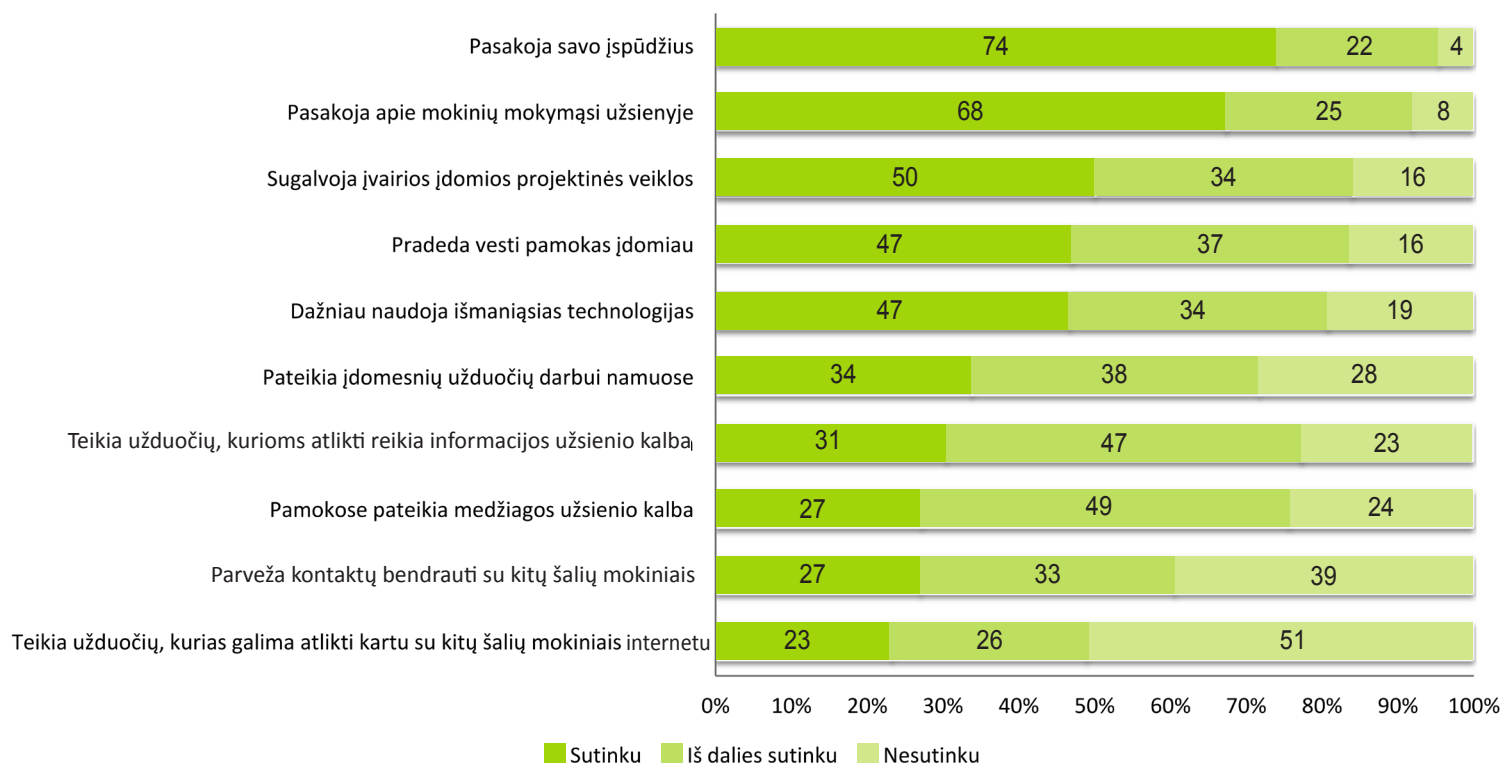
Tyrimo rezultatai atskleidžia, kad mokiniai tarptautiškumo stiprinimo poreikį grindžia mokyklos būtinybe atsakyti į globalaus pasaulio ir globalios darbo rinkos reikalavimus: *Manau, kad mokykla, kaip gan svarbus dalykas jaunuolio gyvenime, turėtų integruotis į globalizuojamą visuomenę ir stengtis integruoti daugiau dalykų užsienio kalba, kuri yra svarbi šiuo metu* (vieno respondento atsakymas į atvirą anketos klausimą). Dauguma mokinių, dalyvavusių tyrime, mano, kad, gerai mokėdami užsienio kalbą, mokytojai turėtų ne tik patys bendradarbiauti su kitų šalių mokytojais (nurodo, kad tai *labai svarbu* arba *svarbu*, 79 proc. respondentų), bet ir tiesiogiai įtraukti mokinius į bendrus mokymosi procesus su užsienio šalių mokiniais (*labai svarbu* arba *svarbu* – 82 proc. dalyvavusių apklausoje mokinių) arba tam tikslui naudotis internetu (*labai svarbu* arba *svarbu* – 70 proc. atsakiusių į klausimą).

Ugdymo proceso tobulinimas, remiantis užsienyje įgyta patirtimi, *labai svarbus* arba *svarbus* daugiau nei 70 proc. apklausoje dalyvavusių mokinių. Jie mano, kad veiksminga užsienio šalių ugdymo praktikos integracija vyksta parenkant užduotis (*labai svarbu* arba *svarbu* – 78 proc. respondentų), derinant dalyko ir užsienio kalbos mokymąsi (*labai svarbu* arba *svarbu* – 72 proc. atsakiusių į klausimą). Pažymėtina, kad tarptautinių vizitų, bendro įvairių šalių mokinių

mokymosi svarbą dažniau nurodo kaimo vietovėse esančių ir mažesnių mokyklų mokiniai nei dideliame mieste esančių didelių mokyklų mokiniai. Mokinių taip pat buvo klausiama, kokius pokyčius jie pastebi mokytojų, kurie tobulino profesinę kvalifikaciją užsienyje, veikloje. Remiantis tyrimo dalyvavusių mokinių atsakymais galima teigti, kad mokyklose, įgyvendinančiose ERASMUS+ KA1 projektus, mokytojai dažniausiai dalijasi bendro pobūdžio informacija apie vizitą, mokinių mokymosi užsienio šalyse organizavimą (*sutinku* – apie 70 proc. respondentų).

Svarbu pažymėti, kad reikšmingiausias pedagogų, tobulinusių kvalifikaciją užsienyje, profesinės veiklos pokytis matyti mokinių mokymosi motyvavimo srityje. Mokiniai teigia, kad po mokytojų vizitų užsienyje įdomesnės tampa pamokos (47 proc.), projektinė veikla (50 proc.), namų darbų užduotys (34 proc.). Antrasis pagal svarbą pokytis yra susijęs su dažnesniu išmaniųjų technologijų taikymu ugdymo procese (taip mano 47 proc. tyrime dalyvavusių mokinių), trečiasis – su užsienio kalbos integravimu į dalyko pamokas (apie 30 proc. respondentų). Mažiausias pokytis matyti bendro įvairių šalių mokinių mokymosi organizavimo srityje. Visus minėtus pokyčius dažniau pastebi mažų kaimo mokyklų mokiniai (žr. 4 pav.).

4 pav. Pedagogų veiklos pokyčiai, grįžus iš mobilumo vizitų. Mokinių nuomonė (N = 549)

Šaltinis: ERASMUS+ programos KA1 veiksmo (asmenų mobilumo mokymosi tikslais) poveikis ir rezultatų tvarumas Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose. Tyrimo ataskaita. 2015

TARPTAUTIŠKUMO DIDINIMO IR MOKYKLOS VALDYMO SĄSAJOS: VADOVŲ POŽIŪRIS

Remiantis mokyklų vadovų sutelktosios diskusijos grupių tyrimo rezultatais, galima teigti, kad mokyklų vadovai visus tarptautinius projektus vertina tik pozityviai, o mokytojų

kvalifikacijos tobulinimo vizitai užsienyje pagal ERASMUS+ KA1 veiksmo projektus mokyklai teikia **konkrečios naudos įgyvendinant mokyklos strategiją**. Tai:

- **Mokyklos konkurencingumo didinimas:** *Kadangi mes esame vienintelė gimnazija rajone, tai turime parodyti ką nors naujo, duoti ką nors daugiau, nei įprasta duoti. Sklaida mokyklai gerai, stiprina mokyklos įvaizdį. Turime išmokyti kitus mokytojus, kurių vaikai ateis mokytis pas mus. Projekto įgyvendinimas padeda išlikti švietimo rinkoje. Kad išliktume, reikia labai gero mokinių parengimo, o tam svarbi mokytojų kvalifikacija, kurią tobulina projektas;*
- **Kolektyvo savivertės didinimas:** *Dažnai pajauti, kad gali savimi, savo ugdymo įstaiga didžiulis. Dirbame mes gerai, tik nemokame reklamuotis, reikia daugiau važinėti, ir pamatysime, kad kompetencija nebloga. Mūsų mokytojams trūksta pasitikėjimo savimi, nors dirba gerai. Mokytojai pamato, kad jie nėra tokie beverčiai, kokiais save laiko. Smagu, kai įgauna pasitikėjimo savimi patirties. Savo bendruomenei augini sparnus, jie pamato, kad jie gali.*
- **Mokytojų nuostatų keitimas:** *Po kelių projektų mokytojai „netelpa savo rėmuose“, atsiranda bendrų iniciatyvų. Mokiniai pasitiki mokytojais, kurie moko mokytis savo pavyzdžiu. Mokiniai mokytojus vertina kitaip, tuos, kurie važiuoja, kurie tobulina savo kvalifikaciją, kurie gali iškelti visiškai naujų idėjų. KA1 mokytojas yra aktyvesnis, šiuolaikiškas, siekia naujovių;*
- **Papildomos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo finansavimo galimybės:** *Mokytojo finansinė padėtis Lietuvoje neleidžia jam tobulėti taip, kaip norima. Kartais mokytojas pats negali užsimokėti už seminarus ir kvalifikacijos kėlimą. Kelionės mokytojams yra brangios, mes iš mokyklos išleisti negalime arba tik iš dalies galime. Finansinės galimybės, kurias teikia KA1 projektas, leidžia mokytojui parsivežti kitokios patirties, ją įgyvendinti mokykloje, leidžia stebėti, leidžia netgi pačiam dalyvauti veiklose dėstant, ne tik stebint.*

Mokyklų vadovų požiūriu, kvalifikacijos tobulinimo užsienyje projektų įgyvendinimas veikia ir kaip **strateginių mokyklos pokyčių instrumentas**:

- **Mokytojų aktyvinimo priemonė:** *Mane intrigavo, kad projektas daugiau orientuotas į mokytojus, kurie kartais būna pasyvūs, kartais nenori niekur dalyvauti, užtenka pamokų, uždaryti klasės duris ir išeiti. Projektas – tai mokytojų motyvacijos darbui keitimo galimybė, todėl norime įtraukti kuo daugiau mokyklos bendruomenės, ypač mokytojų, kad jie paskui grįžę galėtų daugiau mokytis kitus;*
- **Lyderystės mokykloje stiprinimo instrumentas:** *Vizito dalyviai turi galimybę tapti savotiškais mokytojais, padėjėjais administracijos, kai grįžę naują metodą pristato ir į jo taikymą įtraukia vieną kitą mokytoją. Žiūrint į priekį, tai ir galimybė mokytojams įsitraukti į visos mokyklos strateginį planavimą. Stengiamės, kad žmonės, kurie buvo išvykę, būtų kaip naujo projekto „globėjai“;*
- **Mokyklos kaitos stimulas:** *Tas ieškojimas, tas išvažiavimas naudingas tuo, kad galėtum save pasitikrinti, kas įmanoma savo jėgomis pakeisti, ir pagrindinis dalykas – išjudinti mokytojų mąstymą. Mokytojai ir pavaduotoja parsivežė daug medžiagos, o tai naudinga ne tik tiems mokytojams, kurie buvo išvykę, bet visiems, kurie dirba mokykloje ir nori keistis. KA1 projektas yra galimybė mokytojams susipažinti su kitų šalių švietimo sistemomis, susitikti su kitų šalių žmonėmis, pamatyti metodus, su kokiais Lietuvoje nėra susipažinę;*
- **Mokyklos strategijos įgyvendinimo galimybė:** *Mūsų strategijoje yra parama ir pagalba mokiniui, mūsų mokytojų mobilumas ir buvo šitam tikslui skirtas, nes turime visą pagalbos mokiniui specialistų komandą ir reikia išmokyti ją dirbti kaip komandą, dabar kiekvienas yra labai*

atskiras specialistas. Kai neberandame to, ko reikia savo institucijai čia, Lietuvoje, tai ieškome atsakymų, patirties kitose šalyse. Lietuviai savo profesinių paslapčių kartais neišduoda, o užsieniečiai negali.

Dalyvavimas tarptautiniuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, tyrimo dalyvių nuomone, yra susijęs ir su mokytojo įgytos tarpkultūrinės kompetencijos pripažinimu. Įdomu, kad formalus kvalifikacijos pripažinimas yra prilyginamas eiliniam mokytojo profesinės veiklos įvykiui (*Pažymėjimas iš kursų yra vienas iš rodiklių. Taip, tai įskaitoma kaip kiti kursai*), o daug svaresniu laikomas neformalus mokytojo profesinio tobulėjimo pripažinimas, kurį sudaro:

- **mokinių pagarba ir dėmesys naujai mokytojo patirčiai:** *Vizitai užsienyje skatina vaikų pagarbą: mokytojas kažkur buvo, kažką matė, bendravo, gali papasakoti. Jiems įdomi ir pati kitos šalies švietimo sistema: o kaip ten? Mokytojai išlaisvėja ir vaikai tą mato: bendravimas kitoks, požiūris kitoks;*
- **tėvų pagarba besimokančiam užsienyje mokytojui:** *Tarp tėvų atsiranda pagarba mokytojui, kad jis mokosi. Kada į Angliją išvažiuoja mokytis kitų dalykų mokytojai ir mokosi kalbos, tai ji ypatingai tėvai gerbia. Kai yra maža kaimo mokykla, o mokytojas važiuoja, nori mokytis, tai tėvai gerbia;*
- **mobilumo projekte dalyvavusio pedagogo savivertės augimas:** *Mobilumo vizitai mokytojams prideda daug savivertės. Mokytojai kartais pamato paprastus dalykus, su kuriais jie dirba daug metų. Jie pradeda suprasti savo vertę. Mes labai daug ko mokame, tik nesugebame pasiimti ir pateikti tai gyvenime, per pamokas, o projektas išmoko mokytojus atvirumo ir pasitikėjimo.*

LITERATŪRA

1. Avalos B. Teacher professional development in *Teaching and Teacher Education* over ten years. *Teaching and Teacher Education*, vol. 27 (1), 2011, p. 10–20.
2. Banks J. *Cultural diversity and education*. Boston: Allyn& Bacon, 2001.
3. Crossley M., Watson K. *Comparative and international research in education globalization, context and difference*. New York: RoutledgeFalmer, 2006.
4. Day D. V. *Developing Teachers: The Challenges of Lifelong Learning*. Psychology Press, 1999.
5. Day D. V., Gronn P., Salas E. Leadership capacity in teams. *The Leadership Quarterly*, vol. 15 (6), 2004, p. 857–880.
6. *ERASMUS+ programos vadovas*. Vilnius: Švietimo mainų paramos fondas, 2015.
7. Oliveira-Formosinho N., Brook D. *Qualities of Education in a Globalised World*. Springer, 2009.
8. Postholm M. B. A completed research and development work project in school: The teachers' learning and possibilities, premises and challenges for further development. *Teaching and Teacher Education*, vol. 27 (3), 2012, p. 560–568.
9. Savu E. The 'intercultural' teacher – a new response to the teaching career. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, vol. 128, 2014, p. 111–116.
10. Valuckienė J., Damkuvienė M., Balčiūnas S. *ERASMUS+ programos KA1 veiksmo (asmenų mobilumo mokymosi tikslais) poveikis ir rezultatų tvarumas Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose*. Tyrimo ataskaita. Vilnius: Švietimo mainų paramos fondas, 2015.

ŠVIETIMO PROBLEMOS ANALIZĖ – Švietimo ir mokslo ministerijos leidinių serija, skirta politikams, savivaldybių švietimo padalinių specialistams ir plačiajai visuomenei, nušviečianti kylančias ir sprendžiamas švietimo problemas. Serijoje „Švietimo problemos analizė“ pateikiama glausta, konkreti ir aktuali švietimo sistemos funkcionavimo problemų analizė. Leidiniai skelbiami internete adresais: <http://www.smm.lt/web/lt/teisesaktai/tyrimai-ir-analizes/> svietimo-problemos-analizes/2012-metu; <http://www.sac.smm.lt/index.php?id=36>.

Pasiūlymus, pastabas ar komentarus prašome siųsti Švietimo ir mokslo ministerijos Strateginių programų skyriaus vedėjui Ričardui Ališauskui (el. p. ricardas.alisauskas@smm.lt).

Autorius, norinčius publikuoti savo parengtas analizes serijoje „Švietimo problemos analizė“, prašome kreiptis į Švietimo ir mokslo ministerijos Strateginių programų skyriaus vyriausiąją specialistę Jūratę Vosylytę-Abromaitienę (el. p. jurate.vosylyte-abromaitiene@smm.lt, tel. (8 5) 219 1121).

Analizę parengė dr. Jūratė Valuckienė, dr. Milda Damkuvienė, Sigita Balčiūnas, Šiaulių universiteto Socialinių inovacijų tyrimų centras.

Konsultavo Veronika Šiurkienė, Švietimo ir mokslo ministerijos Strateginių programų skyriaus.

MOKYKLOS TARPTAUTIŠKUMO STIPRINIMAS, ĮGYVENDINANT MOKYTOJŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO UŽSIENYJE PROJEKTUS

Redaktorė Mimoza Kligienė

Maketavo Valdas Daraškevičius

2016-10-19. Tir. 1 500 egz.

Išleido Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos
Švietimo aprūpinimo centras, Geležinio Vilko g. 12, 03163 Vilnius
Spausdino